

דברי חזק
באמונה ובטחון ועוז
על פרושות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי מאיר סמיט שליט"א

ביהמ"ד תוסי"ו ירושלים « 058-323-1459 \ 347-897-9968 »

בס"ד

חובתו של האדם להיות שמח ביסוריו ובקושייו, כיון שהכל לטובתו!!!

איפוא להבין שלא כדאי להשיב למחרפיו דבר, אלא אדרבה להודות לה' על שהזדמן לו כפרה כזו, וע"ז אמרו חז"ל (גיטין לו): "הנעלבין ואינם עולבין שומעין חרפתם ואינם משיבים וכו' עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו".

ואומרים משמיה דהחפץ חיים, שהיה רגיל ללמד דעת את העם לבל יבעטו ביסורים, והיה שגור בפיו את מאמר הגר"א זצ"ל "שאלמלא היסורין, לא היינו מוצאים ידינו ורגלינו ביום המשפט", והיה מפרש את הפסוק רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו (תהלים לב, י), בדרך משל ממושגי עולם הרפואה, שידוע שמלפנים נהגו להשתמש לחולי מעיים בסמי רפואה חריפים, ואעפ"כ לקחוהו הני חולים, ולא התפעלו ולא שמו לב לגודל מרירותם, והחולה היה מוכן לסבול בדמיה את המרירות, ובלבד שיתרפא ממחלתו, אולם במשך הזמן המציאו דרך איך להקל על סבלם של החולים, והתחילו לעטוף את הסמים במעטה דק, וכך הצליחו לבלוע את התרופה מבלי שיחושו במרירותה.

והנמשל הוא לענין סובלות היסורים של אדם המאמין, ש"רבים מכאובים לרשע" שכאשר באים על הרשע יסורים הוא חש במלוא מרירותם, וצועק ככרוכיאת מתוך צער, אולם כאשר באים ח"ו יסורים על ה"בוטח בה" אזי "חסד יסובבנו" היסורים מתעטפים במעטה של חסד, ושוב אין מורגש כ"כ טעם המרירות.

« האדם צריך לשמוח ביסוריו, כמו עבד ששמח בהכאת אדונו, שעיי"ז יצא לחרות »

ולפי הנ"ל מובן המשך הפרשה וכי יכה איש את עין עבדו או את עין אמתו וישחתה לחפשי ישלחנו תחת עינו (שמות כא, כו), ע"פ מה שא"י בספרים ללמוד מכאן מוסר השכל גדול, שהוא יסוד גדול לחיים, שכן בדרך כלל אדם המקבל מכה מחבירו וכ"ש אם זה הגיע עד לכדי שבירת שינו או סימת את עינו, בוודאי יקצוף מאד על מכהו, ואם הוא אדם שלא עבד על מידותיו מספיק, אזי יחזיק לו מנה אחת אפים, אך אילו יהיה זה אצל עבד כנעני שהכה לו אדונו, אזי בוודאי במקום להתרעם עליו, בוודאי יכיר לו טובה בשביל זה, כיון שמעתה השתחרר משיעבודו ועבדותו, ונמצא שגם המכה הכואבת כ"כ כמו זו של שבירת שן או סימת עין, מתגמד ומתמתק נוכח הכרתו שהתמורה שמקבל עליו הוא שחרור מכאב ושיעבוד יותר גדול הרובץ עליו בחייו היום יום.

וזוהו מה שרוצה הכתוב לרמוז בזה, שכמו עבד זה שמשתחרר משיעבוד אדונו ע"י הכאה, כך צריך כל אדם להתבונן, שאם הוא מקבל חלילה מכה מאת אדונו 'אדון הכל', שלא ירגיש את גודל מרירות הצרה והעגמת נפש הטמון באותו קושי, ולא יתרעם על זה, כיון שע"י היסורים האדם משתחרר מעבדות של הררי עוונות רח"ל שנשא על גבו יום יום, כאומרים ז"ל (ברכות כ). שהיסורים מבריקים עוונותיו של

« הלימוד באמונה, מזה שניתן רשות לרופא לרפא »

כתוב בפרשתנו (כא, יט) ורפא ירפא, ובגמ' (ב"ק פה.) אי "דתניא דבי ר' ישמעאל אומר ורפא ירפא, מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות", ופרש"י "ולא אמרינן רחמנא מחי ואיהו מסי", ע"כ. ובתוס' כתבו "וא"ת והא מ'רפא' לחודיה שמעינן ליה (-כלומר למה צריכין שתי פעמים לשון רפא), וי"ל דהו"א הני מלי מכה בידי אדם, אבל חולי הבא בידי שמים כשמרפא נראה כסותר גזירת המלך, קמ"ל דשרי", ע"כ.

הלב אליהו (בפר' קדושים ע' מב) מרחיב בענין זה, וכותב דיסוד ועיקר חיות האדם, הוא האמונה שהקב"ה בעצמו ובכבודו משגיח בכל העולמות, ואין לשום נברא כח לעשות דבר בלתי רצונו ית', והביא מה ששמע מהחפץ חיים ז"ל, רעיון נפלא בענין שלימות האמונה, ואיך מסתכלים חז"ל על כל דבר בראיה מרוממת ובאמונה עמוקה.

כי הנה כתוב בפרשתנו (כ, יח) וכי יריבן אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשכב, אם יקום וכו' רק שבתו יתן ורפא ירפא, והנה אדם הפשוט מצייר לעצמו ענין זה, באופן הגשמי והטבעי ביותר, שראובן הכה את שמעון באבן או באגרוף ופגע בו באיזה אבר וכדומה והפילו למשכב בחולי ומכאוב וכו', ועל כן שבתו יתן וגם שכר הרופא ישלם, וחסל כל סיפור המעשה.

אבל בא וראה הסתכלותו של חז"ל הק' שהם למדו את הפרשה כרחוק מזרח ממערב, הם ראו בדברי התורה הק' לא יותר מזה ש'מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות', והיינו שבעצם יש כאן סיפור שונה לגמרי, על שמעון נגזרה גזירה מן השמים שיפול למשכב, ולא ימות אלא יסבול צער ויסורים וכו', אלא כיון שמגלגלין חוב ע"י חייב נזדמן לו לשמעון שראובן הוא זה שיהיה באבן או באגרוף וכו', ואעפ"כ ניתן רשות שמעון שילך לרופא להתרפאות, וראובן יהא חייב לשלם לו את דמי שבתו ורפוייו.

הרי לפנינו לימוד גדול באמונה פשוטה וברורה היאך צריכין באמת להסתכל על כל מה שמתרחש בעולם, שאין לשום נברא שבעולם כח ויכולת להזיק לחבירו בלתי רצונו ית', וצריכים לבא להיתר מיוחד, שמי שנחלה יוכל ללכת לרופא להתרפאות, ושמי שהזיק יהא חייב לשלם להניזק.

וכן מצינו בודד המלך ע"ה, שכאשר קיללו שמעי בן גרא, ורצו אנשי דוד לפגוע בו השיב דוד ואמר להם ה' אָמַר לו קָלָל (שמואל ב' טו, י). לדוד המלך ע"ה היה ברור שכל צער הנגרם לו, גם אם זה נראה שכן אדם מזיק לו, באמת הכל מכון מהשגחה העליונה.

« כיון שהקב"ה הוא המסובב, ודאי שהכל לטובתו »

ומוסיף הח"ח ואומר - שמאחר שכן הם פני הדברים, ודאי שהקב"ה כאב הרחמן, עושה הכל רק לטובת האדם, כדי שהעלבונות המוטחים כלפי האדם יכפרו על עוונותיו, וא"כ חובות האדם הנבון

האדם, ובלי היסורים היה ח"ו צריך לסבול הרבה יותר בעולם הבא לאחר מאה ועשרים.

ולכן צריך האדם להבין ולדעת, שגם אם חלילה מזדמן לפניו צרות ועגמות נפש, לא יהיה עצב על כך, אלא ידע שזה הדבר הטוב ביותר עבורו לשמוח עם היסורים ולהכיר ולדעת שהקב"ה מביאוהו עליו מרוב טיבו וחסדו ורחמנותו עליו, וע"י הצער הקטן בעולם הזה משתחרר מהרבה צרות ויסורים בעולם הבא.

ואדרבה יתבונן ויתן שבח והודאה להקב"ה שהוא מסתפק ביסורים קטנים, ועי"ז חוסך את עצמו יסורים גדולים יותר, וכמו שא"י **בגמ'** (ערכין טז): שאפילו רצה אדם להוציא מכיסו מטבע מסוים ויצא לו מטבע אחר נחשב לו ליסורים, לכפר לו מקצת עוונות ומנקה מחומרת עונש הגיהנום, וגם אם קרה לו נזק בממונו, ישמח שלא ניזוק בגופו או בבניו חלילה.

« דברים מופלגים בגודל תועלתן של היסורים »

ובמדרש תנחומא (סוף יתרו ט, ט"ז) מרחיב בגודל טובת היסורים על האדם וז"ל המדרש שם: לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב (שמות כ, יט), לא תעשון כדרך בני אדם נוהגים ביראותיהן, כשטובה באה עליהם מכבדין ליראותיהן, שנאמר (ישעיה ח, כא) וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקָלַל בְּמַלְכוֹ וּבְאֱלֹהָיו וּפְנָה לְמַעַלָּה, אבל אתם תהיו נותנים הודיה על הטובה ועל הרעה, שכן דוד אומר כוס ישועות אֶשָּׂא וּבִשֶׁם ה' אֶקְרָא (תהלים קטו, ד) צָרָה וַיְגֹן אֶמְצָא וּבִשֶׁם ה' אֶקְרָא (תהלים קטז, ג-ד).

"וכן איוב אומר ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מְבָרָךְ (איוב א, כא) על מדה טובה ועל מדת פרענות, מה אשתו אומרת לו עֲדָךְ מְחֹזֵק בְּתַמְתָּךְ בְּרַף אֱלֹקִים וְנָתַתְּ (איוב ב, ט), אמר לה כְּדָבָר אַחַת הַנְּבִלֹת תְּדַבְּרִי, גם אַת הַטּוֹב נִקְבַּל מֵאֵת הָאֱלֹקִים וְאַת הָרָע לֹא נִקְבַּל.

והמדרש ממשיך שם בדברים כדרבנות: "וצריך אדם להיות שמח ביסורין יותר מן הטובה, שאפילו אדם בטובה כל ימיו לא נמחל לו עברות שבידו, ובמה נמחל לו, ביסורין, רבי אליעזר בן יעקב אומר, הרי הוא אומר וכו' מי גרם לבן זה לרצות את אביו הוי אומר זה יסורין, רבי מאיר אומר הרי הוא אומר וידעת עם לְבָבָךְ, כִּי כֹאֶשֶׁר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹקֵיךָ מִיִּסְרָךְ (דברים ח, ה)" מהו 'ידעת עם לבבך', יהי יודע לבבך מעשים שעשית, יסורין שהבאתי עליך, שלא לפי מעשיך הן, רבי נחמיה אומר, חביבין היסורין, שכשם שקרבנות מרצין, כך היסורין מרצין, וכו', ולא עוד, אלא שהיסורין מרצין יותר מן הקרבנות, שהקרבנות בממון ויסורין בגוף, וכו', עכ"ל המדרש.

וכן מצינו ביסורים הראשונים שהנחו על כלל ישראל, בשיעבוד שנגזר בברית בין הבתרים, שע"י קושי הגלות נתקזז מהם המהכמות שנות השיעבוד, ועפ"י מפרש הגר"א בספר 'קול אליהו', את תמיהתו שלכאן צ"ב למה מופיעים על התיבות של וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם (שמות א, ד) טעם של 'קדמה ואזלא' - שנקרא קצת בנימה של שמחה, ולכאן הו"ל לנגנו בטעם של 'דרגא תביר' שהם מתנגנים בנימה עצובה יותר, ות' דכיון שע"י היסורין את חיייהם דהיינו קושי השיעבוד, נגרם שיצאו ממצרים מוקדם יותר בק"ץ שנה משלימת ארבע מאות שנות גלות, לכן אכן תואם מאד הטעם של 'קדמה ואזלא' שאכן קדמו ואזלו

ממצרים מחמת היסורין. ומאד מדויק הוא הטעם הזה, שכן 'קדמה ואזלא' בגי' ק"ץ, לרמז על ענין זה.

« א"א לראות תמיד את הטובה שיצא מהרעה, רק לעתיד לבא »

בספר אהל יעקב, (בחתומת ספר בראשית) כתב וז"ל: "כתוב בנביא ופדויי ה' יִשְׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים שְׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגּוּ וְנָסוּ יִגְוֹן וְנֶאֱחָה (ישעיה לה, ט), אשר תיבת 'ונסו' אין לה שחר, אמנה וכו' הוא הדבר בעניננו כי הנה עתה רבתה בנו האנחה והתוגה על המקרים העוברים עלינו, ולעתיד אי"ה נראה עין בעין בפרטי הטובות מאין יבואו ומבטן מי יצאו ואי זה מקום צמיחתם, שהוא רק מהמאורעות שהרבינו עליהם יגונות ואנחות, ואם כן יתגלה אשר למפרע לא היה מקום אל האנחה, וזהו ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם, ובדרשו שמחה שמעולם, כלומר ישמחו למפרע על סבל הרעות, וזהו ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה כנ"ל, וזהו שהביאו ז"ל במדרש מאמר הנביא "והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם", אשר לכאן לא ידענו איככה יתהפך האבל אל הששון, ולדברינו יצדק מאד כי לעתיד יתגלה אשר היגון והאבל היו כמו אכזה, כי היה ראשית ושורש השמחה וזהו והפכתי אבלם לששון וכו'", עכ"ל.

ועד"ז מפרש הצ"ח (זהו תוכן דבריו בפסחים מט, בשם המגיד מברוד זצ"ל): "מה שא"י בחז"ל "בא וראה לא כעולם הזה עולם הבא, בעוה"ז על בשורה טובה מברכין הטוב והמטיב, ועל בשורה רעה מברך דיין האמת, ולעתיד לבוא מברכין על הכל ברכות הטוב והמטיב", וקשה הלא לעתיד לבוא יהיו רק בשורות טובות ומהו החידוש בזה שלעת"ל יברכו רק הטוב והמטיב, ויש לומר שזה שאמרו שלעתיד לבוא יברכו על הכל ברכת הטוב והמטיב, זה קרי על של מה שארע במשך הגלות בעוה"ז, היינו על אלו האירועים שברכנו עליהם כאן בעוה"ז ברכת דיין האמת, על אלו יברכו לעת"ל ברכת הטוב והמטיב", עכ"ל ד.

« בעולם הבא אין קושיות ושאלות »

וידוע הוא את מעשה הנורא על הרמב"ן, המובא בספר ילקוט מעם לועז (ספר שופטים פא). שפעם אחת חלה אחד מתלמידיו את חליו האחרון, והלך הרמב"ן לבקרו, וכאשר ראה דכבר תקיף ליה עלמא, אמר לו, שמע בני לאשר אצווך, הנה בעולם העליון יש היכל קדוש הנקרא כסאות למשפט, ושם השכינה נמצאת, על כן קח נא קמיע זו אשר אתן לך כעת, ולך לכל הממונים ותבקשם שיובליך להיכל כסאות למשפט, ושם תשאל מאת הבורא ית' כמה שאלות עצומות שיש לי על הנהגתו יתברך את עמו ישראל, וגם על מה נלקחים מהאי עלמא, אנשים כשהם עדיין כה צעירים לימים.

ויהי היום, וישב הרמב"ן ולמד אצל החלון, והנה פתאום נפתח החלון ונתגלה אליו אותו התלמיד, ואמר לו, בעלותי השמימה, בכל מקום שהראיתי את הפיסקא שמסרת בידי לא מנעו את דרכי, וכך עליתי מעלה מעלה לעולם עד לאותו ההיכל אשר ציוותינו לילך שמה, אך מה אעשה שכאשר רציתי לשאול את השאלות והתמיהות שציוותינו, לא הוקשה לי ולא מידי ולא היה לי מה לשאול, פתאום נהיה לי הכל ברור ומובן, כי בעולם האמת רואים ומבינים שאין קושיות כלל, והכל בצדק ובמשפט בחדס וברחמים. נורא נורא.

"...שנחמו עבד זה
שמשתחרר משיעבוד
אדונו ע"י הנאה, נך
צריך כל אדם להתבונן,
שאם הוא מקבל חלילה
מכה מאת אדונו 'אדון
הכל', שלא ירגיש את
גודל מרירות הצרה
והעגמת נפש הטמון
באותו קושי, ולא יתרעם
על זה, כיון שע"י
היסורים האדם
משתחרר מעבדות של
הררי עוונות רח"ל
שנשא על גבו יום יום..."